

Turgut Özal, Deniz Baykal, Sakıp Sabancı, Aydın Menderes, Rasih Nuri İleri, Necmettin Erbakan, Türkan Şoray, Süleyman Demirel, Uğur Mumcu, Banker Kastelli, İbrahim Tatlıses, Metin Oktay, Semra Özal, Cihat Burak ve İlhan Selçuk gibi ilk bakışta aralarında bir bağlantı kurulamayacak farklı toplumsal kesimlerden gelen bu insanların portreleri aracılığıyla Türk toplumunun profilini çıkarmak mümkün. Yazılarda, bu kişilerin gözümüzden kaçan ayrıntıları şiirsel bir üslupla okura gösteriliyor. Cemal Süreya tutkunlarının başucu kitaplarından '99 Yüz'de Turgut Özal'ın yakın çevresi ağırlıklı bir yer tutuyor. Pek çok yazıda Özal ve Anavatan Partisi üzerinden ülkede kendini hissettiren bozulma vurgulanıyor. Özal için; "...Gargantua'nın adamakıllı küçültülmüş ve oranları değiştirilmemiş bedenine salıverilen, orada çok rahat hareket edebilen bir Ali Baba. Ali Baba ve Kırk Haramiler'i ülkemizde bilmeyen yoktur; hiçbir biçimde emeğe dayanmayan başarının, kolay ulaşılan

zenginliğin, olağanüstü şansın öyküsüdür: 'Açıl susam açıl!' serüvenini böyle özetleyebiliriz." şeklinde yazmış. Bir başka Anavatan kurmayı Keçeciler'i yazarken de bu günleri görmüşçesine, hayatta kalma mücadelesi veren ANAP hakkında şunları söylemiş: "ANAP kalıcı bir parti değil. Üstelik kalıcı olmayan başka partiler gibi yıkıldıktan sonra geriye bir sürü sıranmış adam bırakmayacak. ANAP'tan ileriye kalsa kalsa şu kişiler kalır gibi: Özal, Semra Hanım, Keçeciler, Hasan Celal Güzel, Vural Arıkan, Bedrettin Dalan ve Amerika." Yazarın Erbakan hakkındaki yorumları da oldukça ilginç: "Erbakanın hiç de fenni olmayan bir sunnetçiye düşmüş gibi sağına sağına yürüyüşü de belki törendeki iğretliliğini yansıtmak isteyen gizli bir mizah gösterisiydi. Çünkü cenaze Anıtkabire doğru götürülmekteydi. Dünyanın en barışçıl müslümanı. Kaleci Cihat'ı bile görmezlikten gelir. Cihat kavramı onun için diyalogda fırsatçılık olarak vardır... Yalan söylemez, iyice abartır. Ama o da aynı kapıya çıkmıyor mu. Öfkeliyken bile yumuşak davranır. Bu özelliği, deccallaşmış türevi Turgut Özal'a bile yansımış..." '99 Yüz', "Her şeye direnen, sadece şiire teslim olan" bir şairin sözle çizdiği portreler, bulutlu bir Türkiye manzarası...
99 YÜZ
Cemal Süreya
Yapı Kredi Yayınları

Siir sanatı hakkında bir temel eser

Seval Şahin

Çalışmalarıyla Türk edebiyatına çok önemli katkılarda bulunmuş değerli bir bilim adamı olan M. Orhan Okay, uzun yılların birikimini 'Poetika Dersleri'nde bir araya getirmiş. Daha önce akademik dünyanın üstadlarından Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Edebiyat Dersleri' ile ve Mehmet Kaplan'ın 'Ders Notları' yayımlanmıştı. Bu iki örnekten sonra Orhan Okay'ın özellikle poetika üzerinde yoğunlaşan bu ders notlarını yayımlaması belki de ülkemizde yeni bir sürecin habercisi.

'Poetika Dersleri', Türk edebiyatında bu sahada yayımlanmış ilk eser. Okay, eserinde poetika'yı şöyle tanımlıyor: "Poetika, bu günkü kullanılışıyla bizzat şiir sanatı da değil, şiir sanatı üzerine teoriler demektir. Mesela Abdülhak Hamid'in şiir sanatından bahsedilebilir, fakat onun bu manada bir poetikası yoktur." Poetika için ilk planda düşünülebilecek ana bölümleri ise şu şekilde sınıflandırıyor: "Tarifler, Dış Yapı, Dil, Sanatların Tedâhülü (Diğer güzel sanatların şiirle iç içe geçmesi), İç Yapı, Muhteva, Şiir Okuyucusu." Orhan Okay, 'poetika' kavramını yeni Türk edebiyatında ilk defa Necip Fazıl'ın kullandığına dikkat çekiyor: "Ben poetika kelimesine ilk defa, 1946 yılında, bir Büyük Doğu dergisinde rastladım. 'Ideolocya Örgüsü' yazıları tefrika hâlinde çıkıyordu. (...) İşte Necip Fazıl, bu yazılarının başlığını o tarihte, galiba Türkçede de ilk defa olarak 'Poetika' koymuştu." Eserde, poetika tanımı, Türk edebiyatına

TÜRKİYE'NİN ÇIPLAK TARİHİ

Ortak Kitap
Ed: Cem Mumcu
OkuyanUS Yayıncılık

Tarihimize edebiyatın, sanatın gözüyle bakmak olarak tanımlayabiliriz, Türkiye'nin Çıplak Tarihi'ni, kitabın editörü Cem Mumcu kitabın gerekçesini şöyle anlatıyor: "Türkiye'nin başından geçenler sırasında bireylerin içinden neler geçmişti. Yazar ve çizerlerin herbiri bir yılı üstlendi ve her yıl, alışıldık anlatımların dışında doğumlar, ölümler, aşklar, hüznler, göz yaşları ve kahkahalarla anlatıldı. Herkesin kendi Türkiye'si nasıl bir Türkiye idi, Türkiye değişirken bizler nasıl değiştik?" Kitapta 53 yazar, şair, 8 fotoğrafçı, ressam 1946'dan 2001'e 56 yılı anlatıyor. Her yılı okurken, kendinizden bir şeyler bulabileceğiniz gerçekten 'çıplak' bir tarih kitabı. Farklı bir öykü antolojisi olarak da okunabilir. Yayıncılara değişik uygulamalar için de ilham kaynağı olabilir.

ORTAÇAĞDA İSLAM VE SEYAHAT
Houari Touati
Çev: Ali Berktaş

Yapı Kredi Yayınları

Ortaçağdaki İslam alimlerinin seyahat sanatını tutkuyla geliştirdiklerini belirten Touati, 700'lerden 1300'lere kadar olan yedi yüz yıllık zaman aralığında yazılan seyahatnamelerden yola çıkarak dönemin İslam dünyasının düşünsel portresini çıkarıyor. Seyahat güzergâhları, dönemin bilim dünyası ile ilişkiler, seyahat ile sülûk arasındaki bağlantı, seyyahların kültürler arasında bağları sıkılaştırması konularında düşüncelerini aktarıyor. Uygarlığın gelişiminde önemli bir paya sahip olan bu dönem seyyahlarını, yol açtıkları gelişmeleri ve İslam dünyasının o yıllarını tanımak için mutlaka okunmalı.

İRAN SINEMASI

Hamid Dabaşı

Çev: Barış Aladağ

Begüm Kovulmaz

Agora Kitaplığı

Son yıllarda festivallerin ödül avcısı olan İran Sineması'nı bu tür haberlerden ve çok az düzenlenen toplu film gösterilerinden tanıyoruz. İlk kez Dabaşı'nın kitabıyla kapsamlı bir biçimde karışımızda. İran sinemasının geçmişinden başlayarak bugüne geliş sürecini değerlendiren yazar, yönetmenlerle söyleşiler yaparak bugünü hakkında değişik düşünceleri de biraraya getirmiş. Kullanılan ana temalardan, özellikle 'kadın'ın kul lanımından da geniş bir biçimde söz ediyor Dabaşı. Kitapta son yıl ların öne çıkan filmleri hakkında bilgiler ve yönetmenlerin filmografileri de yer alıyor

İskender Pala'nın eserleri 'Kapı'da

Yazıları ve söyleşileri ile "Divan edebiyatını sevdiren adam" İskender Pala'nın tüm yapıtları Kapı Yayınları tarafından yayımlanıyor. Kendisi "Şiiri meslek edinip de şair olamamanın acısını en iyi bilenlerden biri" olduğunu söylüyor bir deneme kitabının girişinde. Bu kitapları okudukça, "iyi ki şair olamadı" diye düşünmemek de elde değil. Gerçekten yalnızca Divan şiiri'ni değil, şiiri, edebiyatı sevdiren yazılarıyla İskender Pala. Çünkü, yazarken bilgiçlik taslamıyor, hayatın içinden yazıyor; o şairler bizden biri, söyledikleri de sanki bir arkadaşımızın şiiri ya da bizim söylemek isteyip de

söyleyemediğimiz şiirler oluyor. Bir dünyayı çok iyi tanıyor, bunun için de tanıtmayı, sevdirmeyi başarıyor. Akıcı dilinin, sevecen üslubunun da bunda payı var. Bu dizide şiir ve dizelerden yola çıkan denemelerin yanı sıra bu geniş dünyayı tanıtan makalelerin toplamları da yayımlanacak.

ŞEBEK ROMANI

Ayşe Şasa
Gelenek Yayıncılık
Ayşe Şasa, deneme-
lerinin ardından
"fantastik kurgu" ola-
rak tanımladığı ro-
manı 'Şebek Romanı'

ile okurun karşısında. Şasa, pek alışık olmadığımız bir türü deniyor, 2075 yılında hayali bir toplum yaratıyor: Şebeklerin, orangutanların ve toplumdaki dışlanmış zeka özür-
lülerin yaşadığı bir toplum. Her tür-
lü teknolojinin var olduğu, insan
yaşamının çok kolaylaştırıldığı, an-
cak en önemli ve gerekli olan 'duy-
gu'ların yok olduğu, yok edilmeye
çalışıldığı bir toplum. İsimleri ve
konuşmaları ile günümüze yoğun
göndermelerde bulunduğu kahra-
manlarının yaşadıklarını, ilişkilerini
okurken, 'gelecek' tasarımlarının ola-
sı sonuçlarını çok iyi tartışmamız
gerektiğini de düşünüyorsunuz.
Çeşitli kaynaklardan derlenen de-
sen-resimler de 'yazılan' dünyayı
görselleştirmeden düşünmenizi
sağlıyor.

İSLAM BİLGELİĞİ

Gabriele Mandel

Arion Yayınevi

Alt başlığı 'Sufi Öyküleri' olan ki-
taptaki öyküleri çoğumuz başkala-
rına atfedilmiş biçimleriyle okumu-
şuzdur. İnançları, dürüstlük, şefkat,
ahlak, iman, bilgi gibi bir çok
alandaki kuralları kıs-
sadan hisse yoluyla
anlatmak amacıyla
yaratılmıştır bu öykü-
ler. Bu şekilde birara-
da okunduğunda bir
inanç sistemini ve
onun yaygınlaştırıl-
ması, kökleştirilmesi için başvuru-
lan yolları tanımamızı kolaylaştırı-
yor. Daha da önemlisi Doğulu ol-
mayı seçen bir Batılının bakış açısı-
nı anlamayı.

BEKTAŞİ DEDİKLERİ

Metin Eloğlu/ Oğuz Tansel

Evrensel Basım Yayın

Mizah dünyamızın tükenmez kay-
nağıdır Bektaşiler. Din baskısı alt-
ındaki Osmanlı toplumu, yobazla-
rı, din aracılığıyla kendisine hük-
metmek isteyen din aristokrasisini
bu insanların üstünden eleştirmiştir.
Bu fıkralar, insanımızın düşünsel
yoğunluğunu, hinoğluluğunu çok
iyi yansıtır. Edebiyatımızın iki
ünlü adı Metin Eloğlu ile Oğuz
Tansel, bu fıkraları manzum olarak
yeniden kaleme almışlardır. Fıkrala-
ra şiirin büyüünü katan iki şairimi-
zi bir kez daha anmamıza vesile
olacak bu yeni baskıda Pertev Na-
ili Boratav'ın 'Bektaşî ve Bektaşî
Fıkraları' üzerine çok önemli yazı-
sının ve Abidin Dino'nun kıvrak
çizgileriyle hat sanatının incelikleri-
ne göndermeler yap-
pan desenlerinin kat-
kısını da belirtmek
gerekir. Sanatın ve
bilimin biraradalığı-
nın tadını özleyenler
için...

Bir dergi: Siyahi

Kültür hayatımız geçen ay yeni bir dergiye kavuş-
tu: Siyahi. Komşu Yayınları tarafından "başka bir
dergi mümkün müdür?" sorusuna yanıt arayarak
çıkarılan derginin yazı işleri müdürü Süreyya
Evren. "Sosyal bilimler, felsefe, sanat ve özgür-
lükçü siyasetin kesişim/ düğüm noktalarına yo-
ğunlaşmak, toplumsal muhalefet için önerilen ye-
ni dilleri araştırmak amacıyla" yayımlandığı be-
lirtilen derginin şiarı: Frida Kahlo'nun "Hiçbir şey siyah değildir" sö-
zü. Evren, derginin ana düğümünün "Postyapısıcılık" ile 'anarşizm'
arasındaki çarpışmaların, karşılaşmaların, çakışmaların, örtüşmele-
rin, anlaşmazlıkların ve kankalıkların çeşitli açılardan tartışılması"
olarak belirtiyor. "Söz herkeste" diyerek tüm katkılara açık olduğu
bildirilen dergide 'umulmadık yazılar'a ve çevirilere de yer verilecek.

ilk girişi gibi unsurların üzerinde
durulduktan sonra 'Cumhuriyet
Döneminin Üç Poetikası' ana
başlığı altında Orhan Veli ve
Garip Önsözü, Ahmed Haşim ve
Piyale Önsözü, Necip Fazıl ve
Poetika'sı başlıkları altında üç
şair ve bunların etrafında gelişen
akımlardan yola çıkılarak
Cumhuriyet dönemi poetikası
ortaya çıkarılıyor. Bunlardan
Garip Önsözü'ne geniş bir yer
ayrılıyor. Şiir üzerine
düşünmenin dışında bunun bir
bilim hâline getirilmesinde
Garip'in önemine vurgu
yapılıyor: "Bilhassa Namık
Kemal'den sonra Ziya Paşa,
Recaizade Ekrem, Beşir Fuad,
Tevfik Fikret, Cenap
Şahabeddin, Ahmed Haşim ve
diğerleri şiiri teşrih masasına
yatırırlar. Enini-boyunu hesap
edip bir tenkit çerçevesine
almaya çalışırlar. Fakat hiçbirisi
1941'de Orhan Veli'nin yaptığı
gibi şiiri pozitif bir karşılama
değildir. Buradaki pozitif
düşünceden kasdımız en yalın
ifadesiyle 'bir şeyin ilmi
yapılabilirliği o vardır'
formülüne bağlıdır. O zaman o
şeyi laboratuvara da sokabiliriz.
İşte Orhan Veli, şiiri -galiba ilk
defa- laboratuvara sokmak
istemiştir. Bu laboratuvarın şiir
yara almadan çıkabilmiş midir?
Şüpheli." İkinci olarak ele alınan
şair, Ahmed Haşim ve onun
'Piyale' adlı kitabının önsözünde
yer alan 'Şiir Hakkında Bazı
Mülâhazalar' yazısı. Garip akımı
kendi poetikalarını oluştururken
temelde bu poetikayı
eleştirmişlerdir. Bu poetikayı
Ahmed Haşim, 'Bir Günün
Sonunda Arzu' şiirinin
yayımlanmasından sonra,
kendisine yöneltilen eleştirilere
verdiği cevaplardan yola çıkarak
oluşturmuştur. Orhan Veli'nin
'Kitabe-i Seng-i Mezar' şiirinden
sonraki tartışmaların bunun
sonrasında Garip önsözünü

getireceği gibi. Kitabın son
bölümü Necip Fazıl'a ve onun
'Poetika'sına ayrılıyor. Okay'a
göre onun poetikası Türk
edebiyatında ayrı bir öneme
sahiptir: "Necip Fazıl'ın
Poetika'sını, kendinden önceki
ve sonraki benzerlerinden
ayırarak iki mühim tarafı vardır.
Birincisi Haşim'de ve Orhan
Veli'de olduğu gibi bir tepki
poetikası olmamasıdır. (...) İkinci
farklı tarafı, belki birinciden
kaynaklanan yani yine
kendilerine yapılan tenkitler
karşısında, o tenkitleri ihtiva eden
konulardan ibaret kalan diğer
poetikalara göre, şiir hakkında
daha değişik ve zengin
perspektiflerden bakmasıdır.
Böylece şiirin daha fazla
problemi, şimdi yerinde olacak
bir kelimeyle söyleyelim, daha
çok çile'si dile getirilmiştir."

'Poetika Dersleri', edebiyata ilgi
duyan herkese kaynak olacak
nitelikte bir eser.

POETİKA DERSLERİ

M. Orhan Okay

Hece Yayınları

Günümüz sanatı tartışılıyor

Solmaz Bunulday

Serkan Özkaya tarafından
hazırlanan Carlos Basualdo,
Hüseyin Alptekin, Hou Hanru,
Erden Kosova, Can Altay, Vasif

Kortun, Barbara Schurz, Maria
Hlavajova, Koen Brams, Robert
Fleck, Kristofer Pauteau,
Alexander Brener, Lene Crone-
Jensen, Pia Valentin-Rehncrona,
Daniel Grönberg, Charles Esche,
Zhiyuan Cui gibi sanatçı ve
küratörlerin farklı zamanlarda
farklı kombinasyonlarla bir araya
gelerek yapmış oldukları
tartışmalar 'Göründüğü Gibi
Değil! Açıklayabilirim' adıyla
Bağlam Yayınları'nın Theoria
Dizisi kapsamında yayınlandı.
Kitabın en ilginç yanlarından biri
genellikle hangi diyalogun kime
ait olduğunun belirtilmemiş

olması. Bu
belirsizlik, okuyucu
tarafından
keşfedilme
beklentisine ya da
bunun pek öneminin
olmadığına işaret
ediyor olabilir.
Küratörlük ve
sponsorluk kurumu,

koleksiyonerlik, arşivleme sorunu,
galeri-sanatçı ilişkisi, sanat
piyasası, hatta sanatın para
aklama alanlarından biri olarak
görülmesi, sanatın, sanatçının ve
izleyicinin konumu ile sanat-
gündelik yaşam ilişkisi, merkez-
çevre ilişkisi, güncel sanatın
bugün tartışmakta olduğu birçok
konu -bellek, çok kültürlülük,
melezleşme gibi- bu tartışmaların
odağında yer almakta.

Konuşanlar, bütün bunların
dışında, en genel şekilde
politika-sanat ilişkisi, sanatın
politikayı ne derece
belirleyebildiği/etkileyebildiği ya
da aslolanın politika olup
olmadığı üzerinde duruyorlar.
Seri üretim ve buna bağlı olarak
gelişen kopyalama ile bugün bir
çok sanatçı ve yazarın telif
haklarını ihlal eden korsan yayın
yine bu kitapta değinilen konular
arasında. Genellikle merkeze
Serkan Özkaya'nın üretimlerinin
alındığı, sanatçı ve küratörler
tarafından yapılan bu
tartışmalar, özgür üretimin
koşullarının neler olabileceği
üzerinde yoğunlaşıyor denebilir.
Söylenenler, güncel sanatın
anlaşılabilmesi konusunda
karşılaşılan zorluklara ışık
tutmakta. Neyin sanat olarak
kabul edilip edilmeyeceğini,
sanatın bugün geldiği noktayı ele
alan bu samimi tartışmalar, kafa
karışıklığı yaşayan izleyici ve
okuyucuya bir nebze de olsa
katkı sunmakta.

GÖRÜNDÜĞÜ GİBİ DEĞİL!

AÇIKLAYABİLİRİM

Serkan Özkaya

Bağlam Yayınları